

**Narodowy Bank Polski
Departament Systemu Płatniczego**

**INFORMACJA
O
ROZLICZENIACH PIENIĘŻNYCH I
ROZRACHUNKACH MIĘDZYBANKOWYCH
w II kwartale 2002 r.**

Sierpień 2002 r.

SYSTEM SORBNET

Uczestnikami systemu SORBNET według stanu na koniec czerwca 2002 r., poza NBP, były następujące podmioty:

- 59 banków (z końcem marca br. było ich 63),
- Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.,
- Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.

Na przestrzeni II kwartału br. w Departamencie Systemu Płatniczego zamknięto rachunek bieżący następującym bankom:

- **Bankowi Unii Gospodarczej S.A. ,**
Lubelskiemu Bankowi Regionalnemu S.A.
Małopolskiemu Bankowi Regionalnemu S.A.,

które to banki z dniem **2 marca 2002 r.** połączyły się z Bankiem Polskiej Spółdzielczości Spółka Akcyjna;

- **Gliwickiemu Bankowi Handlowemu S.A.,** który z dniem **24 kwietnia 2002 r.** dokonał zbycia przedsiębiorstwa bankowego do Banku Zachodniego WBK S.A. i zaprzestał działalności bankowej;
- **Bankowi Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego S.A.,** który z dniem **31 maja 2002 r.** przystąpił do planowanej sprzedaży przedsiębiorstwa bankowego Bankowi Gospodarstwa Krajowego .

W dniu **10 czerwca 2002 r.** nastąpiło natomiast otwarcie rachunku bieżącego w DSP dla **Banku Svenska Handelsbanken (Polska) S.A.**

W omawianym kwartale w stosunku do kwartału poprzedniego zanotowano:

- spadek o 79,5 mld zł (do 1.299,8 mld zł) średnich miesięcznych obrotów na wszystkich rachunkach w DSP,
- wzrost o 0,2 mld zł (do 12,95 mld zł) średniej dziennej wielkości środków pieniężnych pozostawianych przez banki na koniec dnia na rachunkach bieżących w DSP,
- wzrost o 0,5 mln zł (do 31,0 mln zł) średniej kwoty zlecenia płatniczego zrealizowanego na rachunkach w DSP (bez zleceń KIR), jak również wzrost o 1,9 mln zł (do 39,8 mln zł) średniej kwoty zlecenia wynikającego z operacji na międzybankowym rynku pieniężnym,
- spadek o 81 zleceń (do 1.943) średniej dziennej liczby zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących banków w DSP.

Najwyższy udział pod względem obrotów, spośród głównych typów operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących w DSP w II kwartale 2002 r., analogicznie do ubiegłego kwartału, miały:

- operacje na rynku międzybankowym – 47 %,
- rozrachunki wynikające z realizacji zleceń klientów składanych przez banki bezpośrednio do systemu SORBNET – 36 %,
- rozrachunki wynikające z wymiany zleceń za pośrednictwem KIR S.A. – 7 %,
- wykorzystanie lub spłata kredytów udzielonych bankom przez NBP – 4,9%.

Stan środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w DSP na przestrzeni II kwartału 2002 r. ulegał wahaniom w granicach od 6,99 mld zł (w dniu 31.V) do 22,0 mld zł (w dniu 5.IV). Średni dzienny stan środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w DSP na tle zadeklarowanej przez banki wielkości rezerwy obowiązkowej na przestrzeni ostatniego roku prezentuje tabela.

Tabela. Średni dzienny stan środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków w DSP na tle zadeklarowanej wielkości rezerwy obowiązkowej.

Wyszczególnienie	II KW 2001		III KW 2001		IV KW 2001		I KW 2002		II KW 2002	
	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /	Stan środków w mln zł	Struktura / % /
Średni dzienny stan środków, w tym:	10.590,1	100	11.134,5	100	11.632,8	100	12.890,1	100	12.953,4	100
Rezerwa obowiązkowa zadeklarowana	10.432,6	98,51	10.941,7	98,27	11.405,2	98,04	12.636,6	98,03	12.876,6	99,4
Wolne środki	157,5	1,49	192,7	1,73	227,5	1,96	253,6	1,97	76,8	0,6

SYSTEMY WYMIANY ZLECEŃ ZA POŚREDNICTWEM KIR S.A.

Na koniec II kwartału 2002 r. bezpośrednimi uczestnikami wymiany zleceń płatniczych klientów banków za pośrednictwem systemów Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A było 59 banków (z NBP).

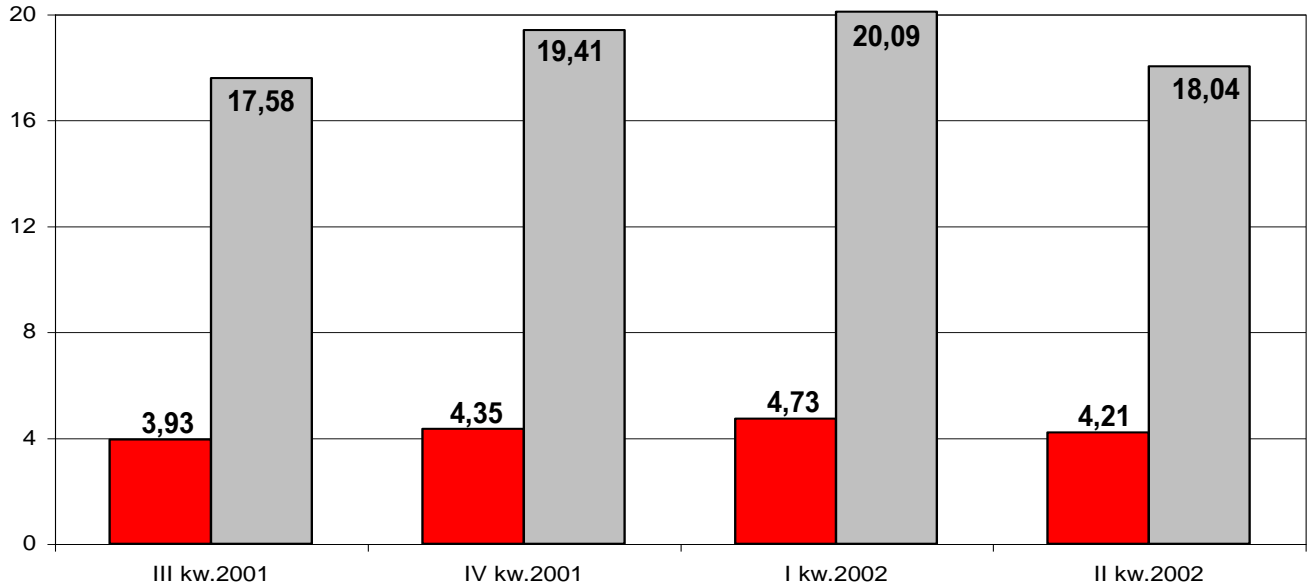
W II kwartale 2002 r. średnia miesięczna wartość obrotów brutto w KIR S.A. wyniosła 366,85 mld zł (spadek o 54,97 mld zł w stosunku do poprzedniego kwartału), z czego na zlecenia uznaniowe przypadało 99,4 % (364,82 mld zł), zaś na zlecenia obciążeniowe przypadało 0,6 % (2,03 mld zł).

Średnie dzienne obroty brutto w KIR S.A. w II kwartale 2002 r. wyniosły 18,04 mld zł (spadek o 10,2% w stosunku do poprzedniego kwartału).

Na przestrzeni kwartału najwyższą wartość zleceń płatniczych wymienianych poprzez KIR S.A. odnotowano w dniu 28.VI (o wartości 23,37 mld zł), natomiast najniższą wartość w dniu 27.V (o wartości 12,92 mld zł).

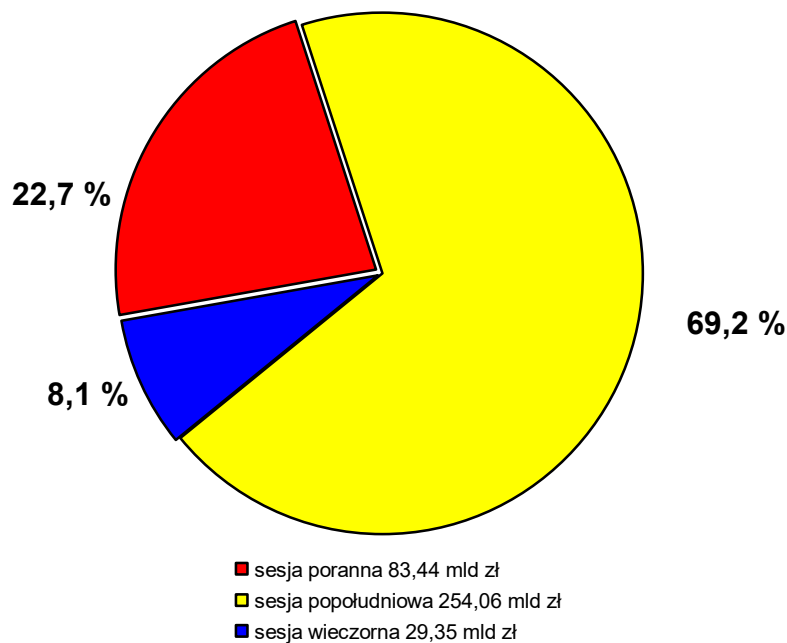
Wielkość obrotów brutto, tj. bez kompensowania zobowiązań należnościami wynikającymi z wymiany zleceń, była ponad 4-krotnie wyższa niż wielkość obrotów netto tj. kierowanych przez KIR S.A. do rozrachunku w NBP, co ilustruje poniższy wykres.

Wielkość średnich dziennych obrotów brutto i netto w KIR S.A.(w mld zł).

Podział obrotów brutto w KIR S.A. według sesji, na których zlecenia były przedstawione do rozrachunku, tj. porannych, popołudniowych i wieczornych, przedstawia poniższy wykres.

Średnie miesięczne obroty brutto w KIR S.A. wg sesji rozrachunkowych w II kwartale 2002 r.

SYSTEM SYBIR

Liczba oddziałów aktywnie uczestniczących w wymianie zleceń płatniczych na koniec czerwca 2002 r. wyniosła 1.844 (na koniec marca br. było 1.864 oddziałów).

W II kwartale br. średnia liczba transakcji obsługiwanych w ciągu miesiąca w systemie SYBIR wyniosła 10.324,5 tys. (w ubiegłym kwartale 13.149,5 tys.). Udział systemu SYBIR w ogólnej liczbie obsługiwanych transakcji wyniósł 24,9 % (w ubiegłym kwartale 32,7 %).

Średnia kwota zlecenia w systemie SYBIR pozostaje na poziomie 1,5 tys. zł. Natomiast średnie miesięczne obroty w systemie SYBIR zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego kwartału o 2,9 mld zł i wyniosły 15,4 mld zł. Udział systemu SYBIR w ogólnych obrotach w KIR S.A. nie uległ istotnej zmianie i wyniósł 4,2 % (w poprzednim kwartale wynosił 4,3 %).

SYSTEM ELIXIR

Liczba oddziałów zarejestrowanych w systemie ELIXIR (bezpośrednich i pośrednich) na koniec II kwartału 2002 r. wyniosła 2.294 (na koniec poprzedniego kwartału było 2.326 oddziałów).

W II kwartale br. liczba zleceń realizowanych średnio w ciągu miesiąca wyniosła 31.058 tys. (w ubiegłym kwartale 27.057 tys.). Udział systemu ELIXIR w ogólnej liczbie zarejestrowanych transakcji wzrósł z 67,3 % do 75,1 % .

Średnia kwota zlecenia w systemie ELIXIR drastycznie spadła w porównaniu do poprzedniego kwartału o 3,6 tys. zł i wyniosła 11,3 tys. zł. Spadła również ogólna kwota zrealizowanych zleceń w ciągu miesiąca, która na przestrzeni II kwartału br. wyniosła średnio 351,5 mld zł (w ubiegłym kwartale 403,5 mld zł), co oznacza spadek o 13% w stosunku do poprzedniego kwartału. Udział systemu ELIXIR w ogólnych obrotach w KIR S.A. w II kwartale br. pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 95,8 %.

SYSTEMY ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.)

Według stanu na koniec czerwca 2002 r. bezpośrednimi uczestnikami KDPW S.A. było 68 podmiotów (w tym 40 banków i 25 instytucji brokerskich).

Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem systemu KDPW S.A. w II kw. br. prezentuje poniższa tabela.

Tabela. Liczba i wartość operacji rozliczonych przez KDPW S.A.

Typy operacji		Liczba operacji		Wartość operacji /mln zł/	
		I KW 2002	II KW 2002	I KW 2002	II KW 2002
1.	Akcje	834.509	583.470	23.860,9	17.591,1
2.	Obligacje Skarbu Państwa	37.469	43.295	155.426,7	202.962,3
3.	Kontrakty terminowe	298.645	201.554	22.446,9	16.040,9
4.	Indeks. jedn. udziałowe	1.376	588	27,9	9,9
5.	Warranty	1.380	879	1,3	0,5
6.	Inne	1.521	941	569,3	631,7
RAZEM		1.174.900	830.727	202.333,0	237.236,4

Centralny Rejestr Bonów Skarbowych (CRBS)

Według stanu na koniec czerwca 2002 r. konta depozytowe w CRBS posiadało bez zmian 62 uczestników, z tego 58 (wyłącznie banki) prowadziło konta depozytowe również dla swoich klientów. Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem CRBS w II kwartale br. ilustruje poniższa tabela.

Tabela. Liczba i wartość transakcji w CRBS

Typ transakcji	Liczba transakcji		Wartość nominalna transakcji /mln zł/	
	I KW 2002	II KW 2002	I KW 2002	II KW 2002
1. Rynek pierwotny	300	245	17.585,93	9.597,38
2. Rynek wtórny	16.679	19.780	212.718,55	264.983,97
3. Wykup	469	414	10.950,93	5.809,38
RAZEM:	17.448	20.439	241.255,41	280.390,73

Rejestr Bonów Pieniężnych NBP (RBP)

Według stanu na koniec czerwca 2002 r. konta w RBP posiadało bez zmian 37 banków (przy czym wszystkie obsługiwały transakcje klientowskie) oraz Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Podstawowe dane statystyczne związane z funkcjonowaniem RBP w II kwartale br. przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Liczba i wartość transakcji w RBP

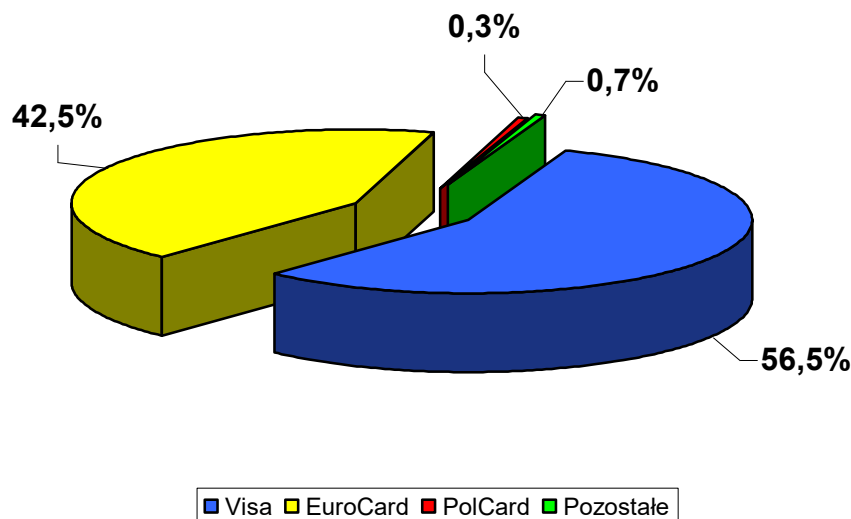
Typ transakcji	Liczba transakcji		Wartość nominalna transakcji /mln zł/	
	I KW 2002	II KW 2002	I KW 2002	II KW 2002
1. Rynek pierwotny	113	57	53.161,30	37.004,10
2. Rynek wtórny	611	314	34.629,10	24.964,06
3. Wykup	236	104	57.470,30	41.361,90
RAZEM:	960	475	145.260,7	103.330,06

KARTY PŁATNICZE I BANKOMATOWE

Według stanu na koniec II kwartału 2002 r. w obiegu znajdowało się ponad **16,2 mln** kart płatniczych (na koniec marca 2001 r. było ich – 15,1 mln).

W II kwartale 2002 r. w ogólnej liczbie wyemitowanych w Polsce kart nastąpił wzrost udziału liczby kart w systemie VISA (z 54,8 % do 56,5 %). W II kwartale wydano 8.928 kart wirtualnych, tj. ośmiokrotnie więcej niż w poprzednim kwartale. Ten typ karty daje możliwość bezpiecznych, bezgotówkowych zakupów w sklepach internetowych oraz poprzez zamówienia pocztowe i telefoniczne. Korzystanie z wirtualnej karty płatniczej oznacza dla użytkowników możliwość oddzielenia transakcji internetowych od transakcji kartami płatniczymi, co dodatkowo zwiększa bezpieczeństwo zakupów w Internecie.

**Udział głównych systemów kart płatniczych i bankomatowych
na koniec II kwartału 2002 roku**

Dane dotyczące liczby kart płatniczych i bankomatowych oraz bankomatów przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Liczba kart płatniczych i bankomatowych w Polsce.

Wyszczególnienie	Liczba kart w szt.	Liczba bankomatów w szt.
	<i>dynamika 1998 = 100</i>	<i>dynamika 1998 = 100</i>
ROK 1998	3.875.632 <i>100</i>	2.009 <i>100</i>
ROK 1999	8.290.038 <i>214</i>	3.949 <i>197</i>
ROK 2000	11.285.131 <i>291</i>	5.266 <i>262</i>
ROK 2001	14.388.803 <i>371</i>	6.476 <i>322</i>
ROK 2002		
I kwartał	15.179.139 <i>391</i>	6.748 <i>336</i>
II kwartał	16.177.341 <i>417</i>	6.936 <i>345</i>

Podsumowanie

W systemie SORBNET uległa nieznacznej zmianie struktura pod względem obrotów, według głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących w DSP. W II kwartale br. wzrósł udział operacji na rynku międzybankowym z 44% w I kwartale br. do 47,1% w II kwartale br.

Na uwagę zasługuje również znaczny spadek, w stosunku do wcześniejszych okresów, w stosunku do wcześniejszych okresów, wolnych środków (ponad zadeklarowany stan rezerwy obowiązkowej) pozostawianych przez banki na rachunkach bieżących.

W systemach KIR S.A. nadal zmniejsza się liczba oddziałów banków bezpośrednio uczestniczących w wymianie zleceń płatniczych. Powodem malejącej liczby oddziałów w systemie ELIXIR jest zmiana ich statusu z bezpośrednich uczestników na pośrednich uczestników rozliczeń w związku z centralizacją rozliczeń elektronicznych w bankach.

W systemie SYBIR również spada liczba oddziałów uczestniczących w rozliczeniach, co spowodowane jest koncentrowaniem przez banki rozliczeń opartych o dokumenty papierowe w wybranych jednostkach organizacyjnych, jak również tendencją ograniczania obrotu papierowego i zastępowania go obrotem elektronicznym. Zmniejszeniu, w porównaniu do poprzedniego kwartału uległa ogólna liczba przesyłek w systemie SYBIR, średnio miesięcznie wynosiła ona 13,1 mln szt. w I kwartale a 10,3 mln szt. w II kwartale. Udział systemu SYBIR w ogólnej liczbie obsługiwanych transakcji spadł zatem o 7,8 punktu procentowego. Równocześnie zwiększyła się liczba transakcji międzybankowych w

systemie ELIXIR i w II kwartale br. średnia miesięczna wyniosła 31,1 mln zł (w I kwartał – 27,1 mln zł).

Podział obrotów brutto w KIR S.A. według sesji na których zlecenia są przedstawiane do rozrachunku wskazuje na dominującą pozycję popołudniowej sesji rozrachunkowej w porównaniu do sesji porannej i wieczornej, co oznacza, że coraz więcej płatności może być rozliczanych pomiędzy inicjatorem płatności a jej odbiorcą w ramach jednego dnia operacyjnego.

Utrzymuje się tendencja wzrostowa w liczbie wydanych kart płatniczych.

Załączniki:

Zał. 1 – Liczba zleceń realizowanych w DSP wg rodzaju wystawcy zleceń w II kwartale 2002 r.

Zał. 2 – Struktura obrotów wg głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w DSP w II kwartale 2002 r.

Zał. 3 – Liczba zleceń płatniczych wg głównych typów operacji dokonywanych na rachunkach bieżących banków w DSP w II kwartale 2002 r.

Zał. 4 – Informacja o uczestnikach i obrotach w KIR S.A. w 2002 r.

Zał. 5 – Liczba wyemitowanych kart oraz liczba i wartość transakcji dokonanych poszczególnymi typami kart w II kwartale 2002 r.